Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки

Комар Володимир Леонович
доктор історичних наук, професор,
гарант освітньої програми «Історія та археологія»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення навчальної дисципліни **«Вступ до спеціальності»**
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальність В9 «Історія та археологія»

Освітня програма «Історія та археологія»

Івано-Франківськ, 2026

Комар В. Л. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Історія та археологія». Івано-Франківськ. 2026. 26 с.

Рецензенти:
Василь Зіновійович ДЕБЕНКО – завідувач кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки,
кандидат історичних наук, доцент.

Микола Дмитрович ВІТЕНКО – доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки,
кандидат історичних наук, доцент.

Методичні рекомендації затверджені Вченою радою факультету історії, політології і міжнародних відносин, протокол № від 22 вересня 2026 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Ці методичні рекомендації розроблено для викладання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності В9 «Історія та археологія», освітня програма «Історія та археологія», яку реалізує кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Мета дисципліни — сформувати у здобувачів освіти системне уявлення про університет як інституційне середовище професійної підготовки, про зміст і перспективи спеціальності В9 «Історія та археологія», а також базові навички відповідальної, безпечної та академічно доброчесної участі в освітньому процесі з першого дня навчання.

Завдання дисципліни:

- ознайомити здобувачів освіти зі структурою університету, організацією освітнього процесу, їхніми правами та обов'язками;
- сформувати цілісне уявлення про спеціальність В9 «Історія та археологія» та освітню програму «Історія та археологія», їхній зміст, компетентнісну модель і професійні перспективи;
- сформувати алгоритми безпечної поведінки в умовах воєнного стану;
- розкрити механізми студентського самоврядування, студентської наукової роботи на кафедрі, соціальної підтримки та позанавчального розвитку здобувача освіти;
- сформувати системне розуміння принципів академічної доброчесності, форм її порушення та відповідальності за них;
- сформувати практичні навички академічного письма, оформлення джерел (зокрема історичних, архівних і археологічних) і доброчесного використання інструментів штучного інтелекту.

Обсяг дисципліни, розподіл годин за видами занять і форма підсумкового контролю визначаються робочою програмою дисципліни та навчальним планом освітньої програми «Історія та археологія» відповідного року набору.

1. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Дисципліна «Вступ до спеціальності» належить до циклу дисциплін загальної підготовки освітньої програми «Історія та археологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю В9 «Історія та археологія» галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки». Дисципліна викладається на першому курсі й передує вивченню фахових історичних та спеціальних історичних дисциплін (археології, етнографії та етнології, музеєзнавства, архівознавства, джерелознавства й історіографії), передбачених навчальним планом програми.

Підготовку за освітньою програмою здійснює кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Факультету історії, політології і міжнародних відносин: м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 604; тел. (0342) 59-61-46; ел. пошта kis@cnu.edu.ua. Освітня програма має чинну акредитацію Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Актуальні редакції освітньої програми, навчальні плани, силабуси обов'язкових компонентів, договори з базами практик і сертифікати про акредитацію розміщено на офіційній сторінці програми: kis.cnu.edu.ua/akredytatsiia.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна складається із шести тем, кожна з яких послідовно опрацьовується на лекційному та семінарському занятті.

№	Назва теми	Лекції, год.	Семінари, год.
1	Заклад вищої освіти як інституційне середовище професійної підготовки: структура університету, путівник здобувача освіти, організація освітнього процесу, права та обов'язки здобувача освіти	2	4
2	Спеціальність В9 «Історія та археологія» та освітня програма «Історія та археологія»: зміст, компетентності, професійні перспективи	2	2
3	Безпека здобувача освіти в умовах воєнного стану: правила поведінки, укриття, дії під час тривоги	2	2
4	Студентське самоврядування, наукова робота, соціальна підтримка та позанавчальні можливості здобувача освіти	2	2
5	Академічна доброчесність: поняття, принципи, порушення та відповідальність	2	4
6	Академічне письмо, оформлення джерел і виклики академічної доброчесності в добу штучного інтелекту	2	4

3. ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Тема 1. Заклад вищої освіти як інституційне середовище професійної підготовки: структура університету, путівник здобувача освіти, організація освітнього процесу, права та обов'язки здобувача освіти

Мета: Сформувати у здобувачів освіти системне уявлення про Карпатський національний університет імені Василя Стефаника як інституційне середовище професійної підготовки: його структуру, шляхи навігації університетським простором за допомогою путівника здобувача освіти, організацію освітнього процесу, а також права та обов'язки здобувача освіти.

Основні питання лекції:

1. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника: історія, структура, місце в системі вищої освіти України.
2. Факультет історії, політології і міжнародних відносин та кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки як профільні структурні підрозділи спеціальності В9 «Історія та археологія».
3. Путівник здобувача освіти: навігація університетським простором.
4. Організація освітнього процесу.
5. Права здобувача вищої освіти.
6. Обов'язки здобувача вищої освіти.

Довідка: *Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки розташована за адресою: м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 604; тел. (0342) 59-61-46; ел. пошта kis@cnu.edu.ua; офіційна сторінка кафедри — kis.cnu.edu.ua.*

Питання для самоконтролю:

1. Як називався університет до 2025 року, і з чим пов'язана зміна його назви?
2. Який факультет і яка кафедра забезпечують вашу фахову підготовку за спеціальністю В9 «Історія та археологія»?
3. Що таке студентський путівник і які основні блоки інформації він містить?
4. До якого органу студентського самоврядування варто звертатися з питань поселення в гуртожиток?
5. Що таке кредит ЄКТС і скільки годин навчального навантаження він охоплює?
6. Яка різниця між лекцією, практичним і семінарським заняттям згідно з Положенням про організацію освітнього процесу?
7. За яких умов здобувач вважається допущеним до семестрового контролю з дисципліни?
8. Скільки незадовільних оцінок за сесію призводить до відрахування за академічну неуспішність?
9. Який відсоток кредитів ЄКТС здобувач має право обрати самостійно через вибіркові дисципліни?

10. Назвіть основні права здобувача вищої освіти, закріплені статтею 62 Закону України «Про вищу освіту».
11. Які три обов'язки здобувача вищої освіти закріплені статтею 63 того самого закону?
12. Чому обов'язок дотримуватися академічної доброчесності законодавчо пов'язаний з обов'язком виконувати освітню програму?
13. За яких обставин здобувач вищої освіти має право на академічну відпустку?
14. Куди можна звернутися здобувачу освіти в разі порушення його прав в університеті?

Рекомендована література до теми:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (статті 33, 49–51, 61–63).
2. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (редакція 10, 2026 рік).
3. Положення про реалізацію права здобувачів вищої освіти на вільний вибір освітніх компонент у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.
4. Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.
5. Положення про призначення і виплату академічних і соціальних стипендій у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.
6. Студентський путівник Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.
7. Статут Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 08.08.2025 № 1125.
8. Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки: офіційна сторінка. URL: kis.cnu.edu.ua

Тема 2. Спеціальність В9 «Історія та археологія» та освітня програма «Історія та археологія»: зміст, компетентності, професійні перспективи

Мета: Сформувати у здобувачів освіти цілісне розуміння спеціальності В9 «Історія та археологія» та однойменної освітньої програми: їхнього змісту, компетентнісної моделі та професійних перспектив, які відкриваються після завершення навчання.

Основні питання лекції:

1. Спеціальність В9 «Історія та археологія»: зміна коду спеціальності (032 → В9) у межах гармонізації з ISCED-F, спадкоємність кафедри з 2016 року, поширеність спеціальності серед ЗВО України, галузева належність

(галузь В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»), зміст підготовки, заклади працевлаштування

2. Освітня програма «Історія та археологія»: послідовні редакції програми (2016, 2020, 2023, 2025), чинна акредитація Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, мета програми, нормативна основа (Стандарт вищої освіти зі спеціальності 032/В9), три послідовні рівні підготовки на кафедрі (бакалаврат — магістратура — аспірантура), обсяг підготовки (240 кредитів ЄКТС, 3 роки 10 місяців), обов'язкові практики (археологічна, музейна, етнографічна, архівна), бази практик і партнерські установи, компетентнісна модель, міжнародна академічна мобільність, зовнішні стейкголдери програми
3. Професійні перспективи випускника: місця працевлаштування бакалавра, розширений перелік посад після магістратури, подальше навчання, приватна й проєктна діяльність, чинники стійкого попиту на фахівців з історії та археології

Довідково: *Актуальні редакції освітньої програми, навчальні плани, силабуси обов'язкових компонентів, сертифікати про акредитацію та договори з базами практик розміщені на сторінці kis.cnu.edu.ua/akredytatsiia. Викладачу рекомендується періодично звіряти з нею дати й номери документів перед кожним новим набором.*

Питання для самоконтролю:

1. Під яким кодом і в якій галузі знань спеціальність «Історія та археологія» існувала до реформи 2024 року, і що саме змінилося після неї?
2. Чому спеціальність В9 «Історія та археологія» не варто вважати новою чи рідкісною, на відміну від деяких інших освітніх програм університету?
3. Як змінювалася назва кафедри, що готує фахівців за цією програмою, і що це свідчить про спадкоємність підготовки?
4. Скільки редакцій освітньої програми «Історія та археологія» було затверджено з моменту її запровадження, і з чим пов'язане кожне оновлення?
5. Яким документом підтверджено акредитацію програми, і до якого року діє чинний сертифікат?
6. Чому термін дії освітньої програми становить 5 років?
7. На якому нормативному документі — професійному чи державному стандарті — побудована компетентнісна модель цієї програми, і чим це відрізняється від програм, заснованих на професійних стандартах фахових асоціацій?
8. Скільки послідовних освітніх рівнів пропонує кафедра в межах цієї спеціальності, і які кваліфікації вони дають?
9. Назвіть чотири обов'язкові види практик, передбачені програмою, і по одній партнерській установі, де вони можуть проходити.
10. Назвіть щонайменше п'ять посад, які може обіймати випускник магістратури за цією спеціальністю.
11. Хто виступив зовнішніми стейкголдерами під час оновлення програми, і про що свідчить їхня участь?

12. Назвіть три фактори, що дають підстави прогнозувати стійкий попит на фахівців з історії та археології в Україні.

Рекомендована література до теми:

1. Освітньо-професійна програма «Історія та археологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю В9 «Історія та археологія». Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» від 30.08.2024 № 1021.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 06.11.2015 № 1151.
4. Стандарт вищої освіти. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 032 «Історія та археологія». Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 575 від 29.04.2020.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти» від 13.06.2024 № 842.
6. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про перейменування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та його відокремленого структурного підрозділу» від 14.04.2025 № 565.
7. Сертифікат про акредитацію освітньої програми «Історія та археологія», рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 12.06.2025, № 14497.
8. Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки. Освітня програма «Історія та археологія»: редакції, навчальні плани, сертифікати про акредитацію. URL: kis.cnu.edu.ua/akredytatsiia
9. Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки. Практика: наскрізна програма, робочі програми та силабуси практик. URL: kis.cnu.edu.ua/sample-page/praktyka

Тема 3. Безпека здобувача освіти в умовах воєнного стану: правила поведінки, укриття, дії під час тривоги

Мета: Сформувати у здобувачів освіти системне розуміння алгоритмів безпечної поведінки в умовах воєнного стану, зокрема під час повітряної тривоги, та ознайомити з інституційними механізмами забезпечення безпеки в університеті.

Основні питання лекції:

1. Правовий режим воєнного стану та організація захисту в університеті
2. Алгоритм дій за сигналом «Повітряна тривога»
3. Поведінка в укритті
4. Додаткові аспекти безпеки воєнного часу

Довідково: *Точну адресу укриття, закріпленого за Факультетом історії, політології і міжнародних відносин, і маршрут до нього викладачу слід уточнити в деканаті факультету перед першим проведенням заняття.*

Питання для самоконтролю:

1. Яким документом регламентується організація захисту учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану?
2. Де розташоване укриття, визначене для вашого факультету?
3. Що відбувається із заняттям, перерваним через оголошення повітряної тривоги?
4. Хто відповідає за координацію евакуації студентів до укриття під час заняття?
5. Назвіть чотири моделі поведінки людини під час евакуації в надзвичайних ситуаціях, виокремлені дослідниками.
6. Чому заздалегідь засвоєний алгоритм дій має критичне значення саме в момент стресу?
7. Що робити, якщо сигнал повітряної тривоги застав вас дорогою до університету чи додому?
8. У чому суть "правила двох стін"?
9. За яких обставин можлива вимушена евакуація безпосередньо зі споруди укриття?
10. Які основні предмети мають входити до компактного тривожного набору здобувача освіти?
11. Що означає трикроковий алгоритм дій ДСНС у разі виявлення підозрілого предмета?
12. Назвіть щонайменше три дії, категорично заборонені у разі виявлення вибухонебезпечного предмета.
13. У чому полягає принципове "правило порятунку" щодо власної безпеки?
14. Чому психологічна стійкість вважається таким самим елементом особистої безпеки, як фізичні алгоритми дій?
15. До якого підрозділу університету можна звернутися по психологічну підтримку?

Рекомендована література до теми:

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану».
3. Рекомендації Міністерства освіти і науки України та ДСНС щодо вмісту тривожної валізи, 2022.
4. Наугольник Л. Б. Психологія стресу : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ.
5. Психологія поведінки людини в екстремальних (надзвичайних) ситуаціях : методичні рекомендації. Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

6. Основні правила мінної безпеки. Дії у разі виявлення вибухонебезпечних предметів : методичні рекомендації ДСНС України.
7. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : стаття про моделі поведінки людини під час евакуації в надзвичайних ситуаціях (попередження, рух відведення, укриття, повернення).

Тема 4. Студентське самоврядування, наукова робота, соціальна підтримка та позанавчальні можливості здобувача освіти

Мета: Сформувати у здобувачів освіти розуміння органів студентського самоврядування університету, форм студентської наукової роботи на кафедрі, механізмів соціальної підтримки (стипендії, гуртожиток, психологічна допомога) та можливостей для позанавчального розвитку, а також сформувати мотивацію до свідомої, активної участі в житті академічної спільноти.

Основні питання лекції:

1. Студентське самоврядування: структура і можливості участі
2. Студентська наукова робота на кафедрі історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки: студентські наукові гуртки «Джерелознавчі студії» та «Міжслов'янські політичні і соціально-економічні взаємини»
3. Соціальна підтримка здобувача освіти
4. Позанавчальні можливості розвитку

Довідково: *Перелік студентських наукових гуртків кафедри, їхню тематику та розклад засідань варто регулярно звіряти на офіційній сторінці kis.cnu.edu.ua (розділ «Наукова робота студентів»), оскільки склад і тематика гуртків можуть оновлюватися щороку.*

Питання для самоконтролю:

1. Якою статтею Закону України «Про вищу освіту» регулюється студентське самоврядування, і який ключовий принцип його формування?
2. У якому році засновано Студентський Сенат нашого університету, і скільки студентів увійшло до першого складу?
3. Чим відрізняються функції Студентського Сенату та Студентського Профкому?
4. Які студентські наукові гуртки діють на кафедрі історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки, і якою проблематикою займається кожен з них?
5. Як долучитися до органів студентського самоврядування чи студентського наукового гуртка на кафедрі?
6. Які нові розміри академічної стипендії діють з 1 вересня 2026 року?
7. Чим соціальна стипендія відрізняється від академічної, і хто має право на її отримання?
8. Чи можна одночасно отримувати академічну й соціальну стипендію? Яка категорія становить виняток?

9. Який підрозділ університету надає психологічну підтримку здобувачам освіти, і які напрями роботи він охоплює?
10. Назвіть три напрями діяльності Навчально-наукового центру студентського розвитку та лідерства.
11. Які спортивні секції діють у складі спортивного клубу «Наука»?
12. Що таке Академія тьюторингу, і чим вона відрізняється від загальноуніверситетських структур?
13. Яку роль відіграє Рада молодих учених і Студентське наукове товариство в позанавчальному розвитку студента?
14. Які навички роботодавці, за даними Всесвітнього економічного форуму, вважають найважливішими для кар'єрного зростання?
15. Чому позанавчальну й наукову активність варто розглядати як складову професійної підготовки фахівця з історії та археології, а не як додаткове навантаження?

Рекомендована література до теми:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, стаття 40 (студентське самоврядування).
2. Положення про студентське самоврядування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.
3. Положення про призначення і виплату академічних та соціальних стипендій, документ № 02.07.61. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.
4. Постанова Кабінету Міністрів України № 1045 «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти».
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 1047 «Про розміри стипендій у державних та комунальних закладах освіти, наукових установах».
6. Державний бюджет України на 2026 рік, ухвалений Верховною Радою України 3 грудня 2025 року (розділ про стипендіальне забезпечення).
7. Future of Jobs Report 2025. World Economic Forum.
8. Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки. Наукова робота студентів: студентські наукові гуртки. URL: kis.cnu.edu.ua/naukova-robota-studentiv

Тема 5. Академічна доброчесність: поняття, принципи, порушення та відповідальність

Мета: Сформувати у здобувачів освіти системне розуміння сутності академічної доброчесності, її принципів, основних форм порушення та відповідальності за них, а також усвідомлення академічної доброчесності як необхідної умови навчальної та подальшої наукової діяльності.

Основні питання лекції:

1. Поняття академічної доброчесності та її принципи
2. Академічна доброчесність в університеті: нормативна база й структура
3. Форми порушення академічної доброчесності
4. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

Питання для самоконтролю:

1. Яким законом до 31 липня 2026 року регулювалася академічна доброчесність в Україні, і що змінилося з ухваленням нового закону?
2. Коли Верховна Рада ухвалила Закон «Про академічну доброчесність», і коли він набрав чинності в повному обсязі?
3. Як закон визначає поняття "академічна доброчесність"?
4. Назвіть п'ять базових цінностей, на яких ґрунтується новий закон.
5. Чому здобувачі освіти вважаються "вперше прямо охопленими" новим законом?
6. Назвіть три конкретні правила навчальної діяльності, встановлені статтею 7 закону для здобувачів освіти.
7. Що таке самоплагіат, і чим він відрізняється від академічного плагіату?
8. У чому різниця між фабрикацією і фальсифікацією даних?
9. Чому обман вважається узагальнювальним поняттям щодо інших форм порушення?
10. Що таке недоброчесне використання результатів штучного інтелекту?
11. Що означає принцип презумпції академічної доброчесності?
12. Чим відрізняється персональна відповідальність від інституційної?
13. Які санкції передбачені законом для здобувачів освіти, а які, окремо, для закладів освіти?
14. З яких елементів складається процедура розгляду повідомлення про порушення академічної доброчесності?
15. Чому пріоритетом системи академічної доброчесності визначено виховання культури, а не лише покарання?

Рекомендована література до теми:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, стаття 42 (у чинній редакції, з відсиланням до спеціального закону).
2. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX.
3. Огляд закону «Про академічну доброчесність»: media.chnu.edu.ua
4. Закон про академічну доброчесність набрав чинності: аналітичний огляд. ЮРЛІГА.
5. Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (чинна редакція).

Тема 6. Академічне письмо, оформлення джерел і виклики академічної доброчесності в добу штучного інтелекту

Мета: Сформувати у здобувачів освіти практичні навички академічного письма та коректного оформлення джерел інформації, а також усвідомлене, доброчесне ставлення до використання інструментів штучного інтелекту в навчальній діяльності.

Основні питання лекції:

1. Основи академічного письма
2. Оформлення джерел і цитування, зокрема історичних, архівних та археологічних джерел
3. Штучний інтелект в академічній діяльності

4. Практичні інструменти доброчесного письма

Довідково: *Питання коректного оформлення джерел варто розглядати з опертям на специфіку історичного дослідження: архівні документи, музейні предмети та археологічні артефакти мають власні правила бібліографічного опису, відмінні від опису друкованих видань; цю специфіку доцільно ілюструвати прикладами із джерелознавчих дисциплін програми.*

Питання для самоконтролю:

1. Чим академічний стиль письма відрізняється від побутового мовлення?
2. Назвіть чотири уміння, які, за визначенням фахівців, формують академічний стиль.
3. Що таке структура IMRD, і для яких текстів вона застосовується?
4. Чому плагіат частіше буває ненавмисним, ніж свідомим шахрайством?
5. У чому різниця між прямим і непрямим цитуванням?
6. Який державний стандарт регулює оформлення бібліографічних посилань в Україні, і з якого року він чинний?
7. Назвіть основні міжнародні стилі цитування та галузі, де вони переважно застосовуються.
8. Що таке недоброчесне використання результатів штучного інтелекту, і чому це порушення прирівнюється до плагіату?
9. Яку головну вимогу висуває закон до використання ШІ, замість повної заборони?
10. Наведіть приклад ситуації, коли використання ШІ допустиме без окремої декларації, і приклад, коли воно є порушенням.
11. Назвіть щонайменше чотири різні види плагіату, розглянуті в лекції.
12. Що таке референс-менеджер, і яку функцію виконує сервіс Zotero?
13. Які дві системи використовує наш університет для перевірки студентських робіт на плагіат, і які роботи підлягають цій перевірці?
14. Які допустимі межі запозичень встановлює наказ ректора нашого університету?
15. Назвіть щонайменше три практичні поради для запобігання ненавмисним порушенням академічної доброчесності.

Рекомендована література до теми:

1. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід : навч. посіб. URL: academ-write.tilda.ws
2. Матеріали тренінгу "Academic Writing with Integrity: Best Practices for Success" (проф. Роберт Коте, Ph.D., Університет Арізони, за підтримки SAIUP та RELO).
3. Онлайн-курс з академічної доброчесності. Платформа EdEra. URL: ed-era.com
4. ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Чинний з 01.07.2016.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 (щодо стилів оформлення джерел у дисертаціях).

6. Штучний інтелект у закладах вищої освіти: рекомендації для викладачів, студентів і працівників ЗВО. Міністерство освіти і науки України, 2026.
7. Наказ ректора Карпатського національного університету імені Василя Стефаника від 27.04.2020 «Про тотальну перевірку студентських кваліфікаційних робіт на унікальність».
8. Zotero — безкоштовний референс-менеджер. URL: zotero.org

4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1. Заклад вищої освіти як інституційне середовище професійної підготовки.

Питання для обговорення:

1. Інституційна структура закладу вищої освіти та її значення для здобувача освіти.
2. Місце університету в системі вищої освіти України.
3. Студентський путівник як інструмент адаптації першокурсника.
4. Права здобувача вищої освіти в системі академічних гарантій.
5. Обов’язки здобувача вищої освіти.

Додаткові завдання (домашні):

1. Скласти короткий словник (5–6 понять із лекції) з власними, простими формулюваннями своїми словами, без переписування з підручника.
2. Намалювати просту схему свого першого тижня в університеті: які підрозділи (деканат, бібліотека, гуртожиток тощо) вам, імовірно, доведеться відвідати і навіщо.
3. Написати 3–5 речень: чого ви особисто очікуєте від навчання саме в цьому університеті.
4. Переглянути власний конспект лекції і виписати одне питання, яке залишилося незрозумілим, щоб додатково опрацювати на семінарі.
5. Зайти на офіційний сайт факультету історії, політології і міжнародних відносин і кафедри (kis.cnu.edu.ua) і виписати, які освітні програми реалізує кафедра.
6. На сайті університету знайти розділ "Студентам" і виписати назви трьох сервісів чи можливостей, про які не йшлося на лекції.
7. Знайти на сайті актуальний графік навчального процесу на поточний рік і виписати дати початку й закінчення першого семестру.

Семінар 2. Спеціальність В9 «Історія та археологія» і освітня програма «Історія та археологія»

Питання для обговорення:

1. Походження спеціальності В9 «Історія та археологія» та її зв'язок із попередньою спеціальністю 032 «Історія та археологія».
2. Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки: спадкоємність підготовки фахівців з 2016 року.
3. Компетентнісна модель освітньої програми та її нормативна основа (Стандарт вищої освіти).
4. Обов'язкові практики (археологічна, музейна, етнографічна, архівна) і партнерські установи програми.
5. Професійні перспективи випускника: посади, подальше навчання, чинники попиту на фахівців.

Додаткові завдання (домашні):

1. Скласти короткий словник (5–6 понять із лекції: галузь знань, компетентність, стандарт вищої освіти, акредитація, програмні результати

навчання тощо) з власними, простими формулюваннями своїми словами, без переписування з підручника.
2. Намалювати просту схему: три-чотири посади, які може обіймати випускник програми, і коротко описати своїми словами, у чому різниця між ними.
3. Написати 3–5 речень: яка з розглянутих на лекції компетентностей чи професійних перспектив особисто вас найбільше зацікавила і чому.
4. Переглянути власний конспект лекції і виписати одне питання, яке залишилося незрозумілим, щоб додатково опрацювати на семінарі.
5. На сторінці kis.cnu.edu.ua/akredytatsiia знайти чинну редакцію освітньої програми «Історія та археологія» і виписати перелік обов'язкових практик із зазначенням курсу, на якому кожна з них проходить.
6. Знайти інформацію про одного із партнерів програми за базами практик (Державний архів Івано-Франківської області, Національний заповідник «Давній Галич», Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського, Долинський краєзнавчий музей «Бойківщина» або Національний природний парк «Верховинський») і коротко описати, чим ця установа займається.
7. Знайти на сайтах пошуку роботи (наприклад, work.ua чи rabota.ua) одну реальну вакансію, що відповідає одній із посад, згаданих на лекції (архівіст, музеєзнавець, екскурсовод тощо), і виписати основні вимоги до кандидата.

Семінар 3. Безпека здобувача освіти в умовах воєнного стану

Питання для обговорення:

1. Організація захисту учасників освітнього процесу в університеті: укриття, відповідальні особи, порядок дій
2. Алгоритм дій за сигналом «Повітряна тривога» залежно від місця перебування
3. Психологічні механізми поведінки людини в надзвичайній ситуації
4. Мінна безпека: розпізнавання загрози та правильна поведінка
5. Психологічна стійкість як складова особистої безпеки

Додаткові завдання (домашні):

1. Скласти короткий словник (5–6 понять із лекції: правило двох стін, тривожна валіза, мінна безпека тощо) з власними, простими формулюваннями своїми словами, без переписування з підручника.
2. Пройти особисто (або подумки, за планом) маршрут від навчального корпусу факультету історії, політології і міжнародних відносин до визначеного укриття та коротко описати цей шлях 3–5 реченнями.
3. Скласти власний компактний тривожний набір (список 6–8 предметів, які реально поміщаються у вашу щоденну сумку чи рюкзак).
4. Переглянути власний конспект лекції і виписати одне питання, яке залишилося незрозумілим, щоб додатково опрацювати на семінарі.

5. Встановити на телефон застосунок офіційного сповіщення про повітряну тривогу (якщо ще не встановлено) і перевірити, чи ввімкнені сповіщення саме для вашого населеного пункту.
6. Знайти на сайті нашого університету чи факультету інформацію про Відділ виховної та психолого-педагогічної роботи і виписати контактні дані для звернення.

Семінар 4. Студентське самоврядування, наукова робота, соціальна підтримка та позанавчальні можливості здобувача освіти

Питання для обговорення:

1. Структура студентського самоврядування: рівень університету, факультету, кафедри
2. Студентські наукові гуртки кафедри: «Джерелознавчі студії» та «Міжслов'янські політичні і соціально-економічні взаємини» — тематика й формати роботи
3. Академічна й соціальна стипендія: відмінності, умови призначення, категорії
4. Позанавчальні можливості розвитку: творчі, спортивні, наукові напрями
5. Зв'язок позанавчальної й наукової активності з майбутньою професією історика та археолога

Додаткові завдання (домашні):

1. Скласти короткий словник (5–6 понять із лекції: академічна стипендія, соціальна стипендія, студентське самоврядування, студентський науковий гурток тощо) з власними, простими формулюваннями своїми словами, без переписування з підручника.
2. На сторінці kis.cnu.edu.ua знайти інформацію про один зі студентських наукових гуртків кафедри і коротко переказати, якою проблематикою він займається.
3. Написати 3–5 речень: до якого з розглянутих напрямів (самоврядування, науковий гурток, спорт, творчість, волонтерство) особисто ви хотіли б долучитися і чому.
4. Переглянути власний конспект лекції і виписати одне питання, яке залишилося незрозумілим, щоб додатково опрацювати на семінарі.
5. Знайти на офіційній сторінці Студентського Сенату чи Профкому нашого університету одне оголошення чи подію за останній місяць і коротко переказати, про що йдеться.
6. Знайти реальний приклад (стаття, кейс, історія) того, як наукова, волонтерська чи громадська активність студента-історика вплинула на його подальше працевлаштування, і коротко описати його своїми словами.

Семінар 5. Академічна доброчесність: поняття, принципи, порушення та відповідальність

Питання для обговорення:

1. Академічна доброчесність як умова довіри до результатів навчання й науки
2. П'ять цінностей нового Закону «Про академічну доброчесність» і їхній практичний зміст
3. Форми порушення академічної доброчесності: у чому принципова різниця між ними
4. Презумпція академічної доброчесності та її значення для здобувача освіти
5. Відповідальність за порушення: від здобувача освіти до самого закладу освіти

Додаткові завдання (домашні):

1. Скласти короткий словник (6–8 понять із лекції: плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, обман, презумпція доброчесності тощо) з власними, простими формулюваннями своїми словами, без переписування з підручника.
2. Придумати й описати власний, оригінальний приклад (не з лекції) однієї з форм порушення академічної доброчесності — так, щоб приклад був реалістичним саме для студентського життя.
3. Написати 3–5 речень: яке з п'яти правил чи цінностей закону особисто вам здається найважче дотримати на практиці, і чому.
4. Переглянути власний конспект лекції і виписати одне питання, яке залишилося незрозумілим, щоб додатково опрацювати на семінарі.
5. Знайти повний текст Закону України «Про академічну доброчесність» № 4742-IX і виписати визначення одного терміна (на вибір), якого не було детально розглянуто на лекції.
6. Порівняти: чим, на вашу думку, відповідальність студента за порушення доброчесності відрізняється від відповідальності викладача чи самого закладу освіти — навести один аргумент.

Семінар 6. Академічне письмо, оформлення джерел і виклики академічної доброчесності в добу штучного інтелекту

Питання для обговорення:

1. Академічне письмо як засвоюваний навик: чим академічний стиль відрізняється від побутового мовлення
2. Оформлення джерел: пряме й непряме цитування, ДСТУ 8302:2015 і міжнародні стилі, специфіка опису архівних і музейних джерел
3. Використання штучного інтелекту в навчальній діяльності: принцип прозорості замість заборони
4. Практичні межі допустимого й недопустимого використання ШІ
5. Інструменти доброчесного письма: референс-менеджери й системи перевірки на плагіат

Додаткові завдання (домашні):

1. Написати короткий абзац (5–6 речень) на довільну тему з курсу академічним стилем, а поруч — той самий зміст розмовним стилем, щоб наочно побачити різницю, яку ми розглядали на лекції.

2. Придумати й описати власний приклад ситуації, коли використання ШІ було б доброчесним з декларацією, і приклад, коли воно було б порушенням, за зразком з лекції.
3. Переглянути власний конспект лекції і виписати одне питання, яке залишилося незрозумілим, щоб додатково опрацювати на семінарі.
4. Зареєструватися в Zotero (zotero.org) і додати туди хоча б одне джерело зі списку літератури цього курсу, щоб на практиці спробувати роботу референс-менеджера.
5. Знайти будь-яку реальну наукову статтю (не з лекції) на тему, близьку до вашої спеціальності, і виписати з неї одне пряме й одне непряме цитування — так, як їх подав автор статті.

5. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

5.1. Рекомендації щодо організації навчальної діяльності

Дисципліна «Вступ до спеціальності з основами академічної доброчесності» є першою дисципліною освітньої програми, що забезпечує інституційну, професійну та етичну адаптацію здобувача освіти до умов навчання в закладі вищої освіти. Для успішного опанування курсу рекомендується дотримуватися таких принципів організації навчальної діяльності:

1. Системність відвідування лекційних занять. Тематичний план побудований за принципом послідовного введення здобувача в університетське середовище, тому пропуск окремої теми ускладнює орієнтацію в наступних питаннях курсу.
2. Попередня підготовка до семінарських занять. Опрацювання питань для обговорення до початку заняття є необхідною умовою продуктивної дискусії та формування власної аргументованої позиції.
3. Практичне засвоєння алгоритмів безпечної поведінки. Тема безпеки в умовах воєнного стану потребує не пасивного запам'ятовування, а свідомого відпрацювання конкретних дій, які можуть знадобитися в реальній ситуації.
4. Активне використання інституційних ресурсів університету. Здобувачу рекомендується самостійно ознайомитися з путівником, структурою університету та можливостями студентського самоврядування і наукової роботи кафедри, а не обмежуватися лише інформацією, поданою на заняттях.
5. Усвідомлення професійних зв'язків. Кожна тема курсу розглядається в контексті її значення для подальшого навчання за освітньою програмою «Історія та археологія» та майбутньої професійної діяльності історика й археолога.
6. Свідоме ставлення до принципів академічної доброчесності. Засвоєні на цьому етапі норми коректної навчальної поведінки визначатимуть якість усієї подальшої освітньої та наукової діяльності здобувача, тому їх варто розглядати не як формальну вимогу, а як професійну звичку.
7. Своєчасне звернення за консультативною підтримкою. Консультації викладача є невід'ємною складовою освітнього процесу і передбачені розкладом; рекомендується звертатися за роз'ясненнями завчасно, а не безпосередньо перед контрольними заходами.

5.2. Завдання для самостійної роботи за темами

Самостійна робота здобувачів освіти доповнює аудиторні заняття та домашні завдання до семінарів (розділ 4) і передбачає більш поглиблене, дослідницьке опрацювання окремих аспектів кожної теми:

Тема 1. Опрацювати Статут університету та Положення про організацію освітнього процесу; підготувати короткий письмовий огляд (1–2 стор.) прав і обов'язків здобувача вищої освіти з покликаннями на конкретні статті та пункти документів.

Тема 2. Опрацювати чинну редакцію освітньої програми «Історія та археологія» та сертифікат про акредитацію (kis.cnu.edu.ua/akredytatsiia); підготувати структуровану таблицю компетентностей програми (загальних і фахових) із власними прикладами їх застосування в майбутній професійній діяльності.

Тема 3. Опрацювати Кодекс цивільного захисту України та рекомендації МОН і ДСНС щодо тривожної валізи; скласти особистий план дій на випадок повітряної тривоги для трьох типових ситуацій (в аудиторії, у дорозі, вдома).

Тема 4. Дослідити діяльність одного зі студентських наукових гуртків кафедри («Джерелознавчі студії» або «Міжслов'янські політичні і соціально-економічні взаємини») чи органу студентського самоврядування (за вибором); підготувати письмовий звіт (1–2 стор.) з аналізом його роботи за останній навчальний рік.

Тема 5. Опрацювати повний текст Закону України «Про академічну доброчесність» № 4742-IX; підготувати порівняльну таблицю форм порушення академічної доброчесності (плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, обман) із прикладами, релевантними саме для історичних досліджень.

Тема 6. Самостійно скласти й оформити список використаних джерел (не менше 8 позицій, включно з архівним і музейним джерелом) за ДСТУ 8302:2015 з використанням Zotero; підготувати короткий (до 1 стор.) академічний текст на історичну тему за структурою "вступ — основна частина — висновок".

Форма звітності за самостійну роботу (письмовий звіт, таблиця, словник, текст тощо) перевіряється викладачем на відповідному семінарському занятті або за графіком консультацій.

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи здобувача освіти, що має на меті поглиблене, самостійне опрацювання однієї з проблем курсу з елементами пошукової та аналітичної діяльності. Виконання ІНДЗ формує в здобувача навички самостійної роботи з нормативними документами й науковими джерелами, аргументованого викладу власної позиції та коректного академічного оформлення тексту, тобто безпосередньо закріплює компетентності, що формуються дисципліною.

6.1. Орієнтовна тематика ІНДЗ

1. Історія Карпатського національного університету імені Василя Стефаника: від Івано-Франківського державного педагогічного інституту до сучасності.
2. Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки: етапи становлення та сучасний стан.
3. Компетентнісна модель освітньої програми «Історія та археологія»: аналіз відповідності Стандарту вищої освіти зі спеціальності 032/В9.
4. Професійні перспективи випускника спеціальності В9 «Історія та археологія»: аналіз сучасного ринку праці.
5. Обов'язкові практики освітньої програми «Історія та археологія» (археологічна, музейна, етнографічна, архівна) як інструмент формування фахових компетентностей.
6. Партнерські установи освітньої програми «Історія та археологія» (музеї, архіви, заповідники): аналіз можливостей співпраці для здобувача освіти.
7. Психологія поведінки людини в надзвичайних ситуаціях: наукове підґрунтя алгоритмів особистої безпеки.
8. Студентське самоврядування як інструмент захисту прав здобувачів освіти: досвід нашого університету.
9. Наукова робота студентів-істориків: аналіз діяльності студентських наукових гуртків кафедри.
10. Закон України «Про академічну доброчесність» 2025 року: новели порівняно з попереднім регулюванням статті 42 Закону «Про освіту».
11. Академічна доброчесність у сфері історичних досліджень: специфіка роботи з архівними та музейними джерелами.
12. Плагіат в історичних і краєзнавчих дослідженнях: типові форми та способи запобігання.
13. Оформлення бібліографічних посилань на архівні, музейні та археологічні джерела: порівняльний аналіз ДСТУ 8302:2015 і міжнародних стилів цитування.
14. Використання інструментів штучного інтелекту в історичних дослідженнях: межі доброчесного застосування.
15. Референс-менеджери (на прикладі Zotero) як інструмент організації джерельної бази історичного дослідження.

За погодженням із викладачем здобувач освіти може запропонувати власну тему ІНДЗ у межах проблематики курсу.

6.2. Вимоги до структури й оформлення

- Обсяг роботи — 8–10 сторінок друкованого тексту (без додатків).
- Структура: титульний аркуш, зміст, вступ (актуальність, мета, завдання), основна частина (2–3 підрозділи), висновки, список використаних джерел (не менше 5 позицій).
- Оформлення тексту й посилань — відповідно до ДСТУ 8302:2015, з опертям на навички, здобуті під час опрацювання теми 6.
- Використання ідей, текстів чи результатів роботи інших авторів без належного покликання, а також недекларований результат роботи інструментів штучного інтелекту прирівнюються до порушення академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» № 4742-IX.

6.3. Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерій	**Максимальний бал**
Відповідність змісту обраній темі та повнота розкриття питання	3
Використання та коректне оформлення джерел (не менше 5 позицій, за ДСТУ 8302:2015)	3
Самостійність і академічна доброчесність виконання (відсутність ознак плагіату чи недекларованого використання ШІ)	2
Логічність структури, академічний стиль викладу, дотримання вимог до оформлення	2

ІНДЗ подається викладачу в паперовому або електронному вигляді в термін, визначений робочою програмою дисципліни (орієнтовно — не пізніше ніж за два тижні до підсумкового контролю).

7. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Перелік питань до заліку з дисципліни формується на основі питань для самоконтролю, наведених до кожної теми (розділ 3). Викладач має право уточнити формулювання й кількість питань відповідно до чинної робочої програми дисципліни та форми підсумкового контролю, визначеної навчальним планом.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (02.07.51:2026, введено в дію наказом ректора від 05 лютого 2026 р. № 166).

Види контролю: поточний, модульний, семестровий (підсумковий).

Поточний контроль здійснюється під час усіх видів аудиторних занять і має на меті перевірку знань здобувачів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їхньої підготовленості до виконання конкретної роботи.

Модульний контроль проводиться за результатами засвоєння матеріалу логічно завершеної частини навчальної дисципліни — змістового модуля. Форми модульного контролю та система оцінювання визначаються кафедрою і відображаються у силабусі навчальної дисципліни.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі екзамену або заліку відповідно до навчального плану. Підсумковий контроль з курсових робіт та практик проводиться у формі публічного захисту.

Форми семестрового контролю:

- екзамен — письмова, усна, письмово-усна та/або тестова форма перевірки теоретичного і практичного матеріалу з усієї навчальної дисципліни;
- залік — оцінювання засвоєння навчального матеріалу на підставі результатів поточного контролю, виконаних змістових модулів, індивідуальних робіт, практичних, семінарських занять, передбачених силабусом;
- захист — форма підсумкового контролю з курсових робіт та практик.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів з дисципліни «Вступ до спеціальності з основами академічної доброчесності» здійснюється за 100-бальною університетською шкалою з переведенням у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу ECTS відповідно до встановленої університетом таблиці відповідності.

Орієнтовний розподіл балів за видами роботи:

Вид роботи	**Кількість балів**
Робота на семінарських заняттях (6 тем)	до 30
Самостійна робота за темами курсу	до 20
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	до 10

Вид роботи	Кількість балів
Підсумковий контроль (залік)	до 40

Розподіл балів наведено орієнтовно й підлягає узгодженню з чинною робочою програмою (силабусом) дисципліни.

Шкала оцінювання у закладі вищої освіти:

Університетська шкала	Національна шкала (бал)	Національна шкала (оцінка)	Шкала ECTS
90–100	5	відмінно	A
80–89	4	добре	B
70–79	4	добре	C
60–69	3	задовільно	D
50–59	3	задовільно	E
26–49	2	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1–25	2	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F

Шкалу подано за Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (02.07.51:2026).

9. ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА З КУРСУ

Детальний перелік літератури до кожної теми наведено в розділі 3. Нижче — зведений перелік ключових нормативно-правових актів, документів і офіційних інтернет-ресурсів, що використовуються протягом усього курсу:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
3. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX.
4. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
5. Статут Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 08.08.2025 № 1125.
6. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (редакція 10, 2026 рік).
7. Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (02.07.51:2026), введений в дію наказом ректора від 05.02.2026 № 166.
8. Освітньо-професійна програма «Історія та археологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю В9 «Історія та археологія». Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025.
9. Стандарт вищої освіти. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 032 «Історія та археологія». Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 575 від 29.04.2020.
10. ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».
11. Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки: офіційна сторінка освітньої програми «Історія та археологія» (акредитація, навчальні плани, силабуси, практика, наукова робота студентів). URL: kis.cnu.edu.ua